

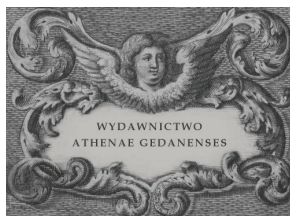
(NIE)LITERACKIE
PRZYGODY
CIAŁA

TOM IV
SERII
„PROBLEMY WSPÓŁCZESNEJ HUMANISTYKI”

(Nie)literackie przygody ciała

Redakcja naukowa tomu

Monika Żmudzka
Mariya Bracka

Gdańsk–Kijów 2018

Rada naukowa serii

prof. zw. dr hab. Lech Mokrzecki (Polska)
prof. zw. dr hab. Krzysztof Jakubiak (Polska)
prof. zw. dr hab. Adam Fałowski (Polska)
prof. dr hab. Stefka Georgijewa (Bułgaria)
prof. dr hab. Łarysa Masenko (Ukraina)
prof. dr hab. Ołena Bondarewa (Ukraina)
prof. zw. dr hab. Jarosław Ławski (Polska)
prof. dr hab. Rostysław Radyszewski (Ukraina)
prof. nadzw. dr hab. Franciszek Makurat (Polska)
prof. nadzw. dr hab. Waldemar Moska (Polska)

Rada redakcyjna serii

dr hab. Mariya Bracka
dr hab. Artur Bracki
dr Monika Żmudzka
dr Mariusz Brodnicki

Recenzenci tomu IV

prof. dr hab. Ołena Bondarewa (Ukraina)

Redakcja językowa, skład komputerowy i projekt okładki

Redaktorzy

Tłumaczenie abstraktów na język rosyjski

Redaktorzy

Tłumaczenie abstraktów na język angielski

Autorzy

© Copyright by Wydawnictwo Athenae Gedanenses

ISBN serii 978-83-64706-10-3
ISBN tomu IV 978-83-64706-46-2

Wydawnictwo Athenae Gedanenses
www.athenaegedanenses.com
e-mail: wydawnictwo@athenaegedanenses.com

Spis treści

Słowo wstępne | 7

Artur Bracki (Артур Брацкі)

Cielesność jako element obrazowania człowieka
w *Ekscytarzu* Józefa Wereszczyńskiego | 9

Jarosław Poliszczuk (Ярослав Поліщук)

Донецький досвід тілесності | 23

Iryna Borysiuk (Ірина Борисюк)

Фрагментарне й гібридне тіла в сучасній
українській поезії | 51

Natalia Rozinkewycz (Наталія Розінкевич)

Тілесність як спосіб дослідження
екзистенційної комунікації у постмодерному
travelozі Максима Кідрука *На Зеландію!* | 71

Olga Baszkytowa (Ольга Башкирова)

Фемінне „буття в тілі” й утвердження
гендерної ідентичності в сучасній
українській романістиці | 95

Ołena Materynska (Олена Материнська)

Структура та семантика локативних меронімів
у німецькій та англійській мовах | 109

Jelizawieta Galicka (Елизавета Галицкая)

Somatyzy jako komponenty strukturalne
nazw wyrobów perfumeryjno-kosmetycznych | 123

Monika Żmudzka (Моніка Жмудзка)

Kobieta jak Rolls-Royce. Wizerunek kobiety i jej ciała
na łamach dwutygodnika „Start” | 141

Tetiana Duha (Тетяна Дуба)

Мотиваційна компонента акмеологічної
компетентності фахівців фізичного виховання | 155

ТІЛЕСНІСТЬ ЯК СПОСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ У ПОСТМОДЕРНОМУ ТРАВЕЛОЗІ
МАКСИМА КІДРУКА *НА ЗЕЛАНДІЮ!*

Постановка проблеми. В онтології наукової рецепції існує досить багатовекторне поле для вивчення людського тіла. З однієї сторони, тіло розглядають як фізичний об'єкт, а з іншої – як об'єкт-символ. Без перебільшення можна твердити, що проблема тіла і тілесності одна з тих, яка завжди була й буде цікавою для людей різних наукових інтересів. Протягом віків її по-різному висвітлювали філософи, соціологи, біологи, медики, психологи, фізики, механіки, паралінгвісти і, звичайно ж, літературознавці.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Мета статті – на прикладі постмодерного травелогу українського письменника і мандрівника Максима Кідрука *На Зеландію!* дослідити, як за допомогою художнього опису проявів тілесності під час мандрівки можна дізнатися про екзистенцію сучасної людини і порівняти із філософськими зацікавленнями Г. Сковороди.

Реалізація поставленої мети потребує вирішення таких *завдань*:

– прослідкувати, на що зорієнтований радіус зацікавлень новітнього письменника-мандрівника у порівнянні з зацікавленнями мандрівника епохи бароко;

– охарактеризувати прояви концептуальних змін у жанрі сучасного травелогу;

– дослідити художні описи тілесності як фіксацію вияву екзистенції людини.

Об'єктом дослідження став травелог *На Зеландію!* М. Кідрука. Предметом – художні описи тіла і тілесності.

Постановка завдання. Хоч творчість М. Кідрука неодноразово ставала об'єктом дослідження, але з цього кута зору вона у літературознавстві не досліджувалася.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Крізь призму феміністичної критики проблему тіла і тілесності в українській літературі розглядали: В. Агеева, Т. Гундорова, О. Забужко, Н. Зборовська. Тілесність як чинник буття висвітлювали: Л. Газнюк, О. Гомілко, О. Осипов, а як спосіб передачі інформації – М. Мерло-Понті.

Творчість М. Кідрука була об'єктом зацікавлення для М. Васьківа, М. Хмелюк, Л. Круль; про філософські погляди Г. Сковороди написано більше двох тисяч наукових праць, хочеться відмітити найгрунтовнішого дослідника – Д. Багалія.

Виклад основного матеріалу. У соціально-філософських дослідженнях існує розмежування понять „тіло” і „тілесність”.

Український філософ Н. Медведева зазначає, що „тілесність – це субстрат людської життєдіяльності, що являє собою багатомірне утворення, яке існує в трьох вимірах: біологічне (природне) тіло, внутрішня тілесність, зовнішня тілесність, і конструюється на їхньому перетині.

Перший вимір: біологічне тіло людини – тіло як організм.

Другий вимір: внутрішня тілесність – містить у собі сукупність тілесних відчуттів людини, почуття «самості», відчуття »Я« – тіла в тілі.

Третій вимір: зовнішня тілесність – тіло для інших – тіло як символ, що відображає особистісні характеристики людини, а також, за допомогою якого здійснюється самовираження, те, що безпосередньо сприймається оточенням, завдяки якому людина включається в соціальні зв'язки” [Медведева, 2005: 9].

Осмилює дану проблему Г. Найдьонова у статті *Проблема тілесності в психології та філософії*. Дослідниця розглядає тіло в межах різних підсистем буття людини: у природному вимірі, як „соціальне тіло” та як „культурне тіло” [Найдьонова, 2008: 95].

Валенса Г. теж розділяє ці поняття і висловлює думку про те, що „Тілесність» – [це] здатність свідомості існувати власним тілом: »Я« – і є моє тіло” [Валенса, 2009: 187].

Таким чином, філософи доводять, що поняття людської „тілесності” ширше за поняття людського „тіла”. По-перше, людське тіло – це жива матеріальна субстанція, людина може його відчувати, удосконалювати, лікувати та піклуватися про нього, в той час як тілесність – це екзистенція й онтологія людини, яка пов’язана із життям, суб’єктивністю, досвідом.

По-друге, тіло Є, ІСНУЄ, на противагу тілесності, яка ВИЯВЛЯЄТЬСЯ чи ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ. Отож, через тілесність, яка проявляється через відношення до самого себе чи до інших індивідів, людина зможе пізнати і зрозуміти саму себе, своє Я, свій гендер.

По-третє, якщо розглянути цю проблему з філологічної точки зору, то виявимо, що тілесність – це тіло у дії чи в іншому стані існування. Тіло, як і мова, є засобом, а тілесність, як мовлення, є одним із способів передачі інформації, тілесність – це невербальне мовлення тіла, яке за допомогою жестів, руху, міміки, акустичних засобів, запахів допомагає виявити, показує чи дає інформацію про внутрішній і зовнішній стан тіла, про комунікативні наміри людини і про її екзистенцію: напруженість, дискомфорт, переживання, зніяковіння, збентеження, нерішучість, довіру, прагнення, страхи, інстинкти і т.п. Ширше такі знання про тіло як символ ведуть до розуміння шляхів розвитку людської думки, мистецтва, психомоторики, релігії та міфології.

Кілька вступних зауваг щодо об’єкта дослідження. Максим Кідрук – український сучасний письменник, автор унікального науково-популярного проекту „Quantum”, журналіст, блогер, котрому ще не виповнилося 35 років, але який уже має великий досвід мандрування, тому що побував більше, ніж у 30 країнах світу. Нову Зеландію автор відвідав у 2011 році, тому що став разом із Сергієм Притулою¹ співучасником конкурсу-відплати „На

---

¹ Див: Словники України он-лайн. – Режим доступу, <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.

Зеландію!». Метою конкурс було: „знайти молодого діяльного козака, який згодиться полетіти до Зеландії і передати новозеландцям привіт” [Кідрук, 2014: 164], іншими словами, потрібно було „усіма можливими способами довести, що Україна – не бордель”, „відплативши тим самим за безсоромний конкурс »Win a Ukrainian Wife«, проведений новозеландським радіо „The ROCK FM” [Кідрук, 2014: 164].

Як результат, після цих мандрів, у 2014 році був виданий тревелог *На Зеландію!*, який належить до царини сучасної української мандрівної прози.

МАНДРИ є основним конструентом художньої розповіді у творах даного жанру. Автор спостерігає, фіксує, переповідає та ділиться із читачем своїми враженнями під час захопливої мандрівки, він використовує дієгетичний тип оповіді, який передбачає подання художньої інформації якомога ефективнішим способом, створення ілюзії „присутності”. Розповідь ведуться від першої особи, що дозволяє ототожнювати автора з центральним героєм і переконує читача, що цей твір належить до літератури „non-fiction”.

У XXI столітті, зазначає О. Калинюшко, відбуваються концептуальні зміни в жанрі тревелогу. „Постмодерний тревелог видозмінюється, руйнуючи основні ознаки жанру – авторитет оповідача та пізнавальність” [Калинюшко, 2014: 94]. Відбувається це завдяки перенесенню основного об’єкта зображення зі сфери зовнішнього простору у внутрішній, об’єктом стає світ людини, яка мандрує. Таким чином, інша важлива риса новітнього тревелогу, викликана новою концепцією людини, – АВТОРСТВО, тобто провідна роль автора-мандрівника як оповідача, що намагається пов’язати між собою, скріпити різноманітні епізоди із життя, свідком яких йому довелося стати, у пригодницьку структуру книги. Він переймається тим, як написати цікаву книгу. М. Кідрук це пояснює так: „Кожен із вас хоча б раз у житті тримав у руках книгу про мандри, від якої нестримно хотілося спати, а кожна наступна сторінка видавалася важезною штангою. Звісно, багато чого за-

лежить від оповідача. Та не всі пишуть так, як Джеральд Даррел, і книги Фрітьофа Нансена, Тура Хейєрдала, Жака-Іва Кусто, Тахіра Шаха цікаві в першу чергу через те, що трапилося з їхніми авторами, і аж ніяк не через те, як вони написані” [Кідрук, 2014: 10].

На сьогодні антропоцентрична філософія знаходиться в епіцентрі філософської думки, а тому у процесі подорожі постмодерний мандрівник займається ПОШУКОМ ВЛАСНОГО „Я”, тобто внутрішньої тілесності, „філософії щастя” (за Г.Сковородою), знаходженням особистісного початку буття в умовах сучасного костюмерізованого світу і водночас осмислює свою неповторність, унікальність, свободу екзистенції, що потім проявляється через тілесність.

Наступна ознака травелогу – ФРАГМЕНТАРНІСТЬ. Проте М. Васьків, пишучи рецензію на інший травелог М.Кідрука Мексиканські хроніки (2009) помітив, що письменник аж надто захоплюється „авторським великим »Я«” [Васьків, 2013: 2], своїм ґрунтовним життєписом про дитинство і юність на тлі фрагментарних розповідей власне про Мексику. „Абсолютна більшість інформації про Мексику у Кідрука – це його суб’єктивні враження. Інколи він пробує давати якусь історичну довідку, короткий коментар до зображуваного, але їх явно бракує, через це читач отримує знання про екзотичний край дуже фрагментарно. Від одного об’єкту до іншого автор перестрибує несподівано й довільно, що теж посилює враження фрагментарності. Хронікальну єдність становить хіба що розповідь про авторське »Я«” [Васьків, 2013: 2-3].

Помічаємо, що письменник використовує ті ж прийоми і при описі мандрівки до Зеландії. У нескладному пригодницькому сюжеті він моделює захопливі сцени і фіксує реакцію мандрівника на події. Для цього він використовує опис мови тіла і фіксацію мовлення тілесності.

Погоджуємося з думкою О. Калинюшко, що сучасного читача цікавить не стільки локальний опис, а стільки почуття мандрівника, його реакція на побачене, „пошук власного »Я«, яке

у постмодерному світі дезорієнтоване і часто деперсоналізоване, позбавлене ідентичності” [Калинюшко, 2014: 94].

Таким чином, ОПИС РЕАКЦІЇ на побачене чи почуте, яка проявляється, звичайно ж, через тілесність – це ще одна з рис травелогу. Розглядаючи травелог М. Кідрука, ми хочемо показати, як автор-мандрівник, експліцитний наратор, художньо описує і фіксує прояви своєї тілесності, а також інших індивідів, які зустрічаються йому під час мандрів. Автор, будучи дійовою особою подій травелогу, підшукує різні способи репрезентації слова і думки, а тому аж надто захоплюється описом тілесності, детермінованої умовами мандрівного буття.

Тілесність є виразником зовнішньої чи внутрішньої екзистенції. Вона через жести, міміку, позу показує справжні наміри і помисли людини. Розтлумачивши їх, можна дізнатися багато чого цікавого і, навіть, зовсім протилежного тому, що демонструє тіло. М. Кідрук за допомогою фразеологізмів, сталих виразів, описує тілесність, яка активізовує екзистенційні структури, психосоматичні можливості, світогляд, ціннісні орієнтації та горизонти культурного освоєння світу і таким чином репрезентує читачам реакцію тіла, яка проявляється у процесі мандрів при комунікації з індивідами.

Почуття він не називає усталеними термінами: „радість”, „гнів”, „сором”, „розгубленість” і т.п., а описує словами з переносним значенням, сталими виразами, ідіомами.

Помічаючи те, як автор фіксує прояви тілесності, у нас виникло декілька думок щодо цього. По-перше, наприклад, коли ми порівнюємо барокового мандрівника Г. Сковороду з постмодерним мандрівником М. Кідруком, то можемо помітити, що у XVIII столітті пошуки власного „Я” відбувалися через усвідомлення категорій ДУХ, ДУША (тобто психіки, психосоматики), БОГ, НЕ-ТЛІННЕ, ІСТИНА, РОЗУМ, тобто *змісту* („головна мета життя людини, голова вчинків людини є дух його, думки, серце” [Багалій, 1992: 423]), то у XXI столітті відбувається переорієнтація

і усвідомлення, що „Я” – це ТІЛО, це *форма* (МАТЕРІЯ), ТЛІННЕ, СИМВОЛ.

Людина як і буття є антитетичними (тілесне і духовне, зовнішнє – внутрішнє), але зміна концепції людини у новітній час виявляється в тому, що вона ототожнює себе з тілом, яке у її світосприйнятті стало визначальним. Людина ХХІ-го століття *окультизовує* тіло, живе так, від чого у XVIII столітті застерігав Г. Сковорода: „Кожен має мету в житті, але не кожен цікавиться головою житія, інший – черевом життя, тобто всі свої справи робить так, щоб дати життя череву, інший очам, інший ногам та іншим членам тіла, інший же вбранню та бездушним речам” [Багалій, 1992: 423]. Згадаймо: фітнес процедури, конкурси краси, телешоу на зразок *Я соромлюсь свого тіла*, дієти, мода, оздоровлення – все це переконує, що відбувається окультивація, оздоровлення, тренування ТІЛА, піклування про зовнішню красу, а не про душу, не про внутрішню тілесність.

Сучасна філософія щастя людини проявляється в тому, щоб дати життя ТІЛУ нашому (перезфразовуємо Г. Сковороду), на відміну від його справжніх слів: „філософія або любомудріє прагне всіма вчинками своїми до того кінця, щоб дати життя ДУХУ нашому, благородство серцю, ясність думкам яко голові всього. Коли дух у людини веселий, думки спокійні, серце мирне, то все світле, щасливе, блаженне. Це і є філософія” [Багалій, 1992: 423].

По-друге, у такому ж ракурсі ми можемо проаналізувати опозицію: *символічна мова БІБЛІЇ* – *символічна мова ТІЛА*. Біблія – книга символів, через які читачі шукають відповіді про свою внутрішню екзистенцію, а Тіло – це символ зовнішньої екзистенції людини, видимий стан душі, те, що відчуває душа, свідомо чи несвідомо проявляє наше тіло через тілесність.

Розгадуючи символічну мову Біблії, тобто „видне”, людина розуміє, шукає ВІЧНЕ, БОГА, „невидиме” [Сковорода], розгадуючи мову тіла, вона теж розуміє, шукає „невидиме”, позасвідоме, інстинкти, але лише те, що відбувається мимовільно, тимчасово, в даний конкретний момент, тобто зараз.

У Біблії згадка про тіло вживається для прикладу, через який проявляються або через який можна навчити розрізняти ірраціональні речі: зло, страх, любов, мудрість, спокій. Наприклад, „[...] пильнуй здоровий глузд і розважливість. І вони будуть життям для душі твоєї і окрасою для шиї твоєї. Тоді в безпеці підеш шляхом твоїм, і нога твоя не спіткнеться” (Притча 3, 21-23) або „Бережи заповідь батька твого і не відкидай повчань матері твоєї. Прив’яжи їх до серця твого назавжди, обгорни ними шию твою” (Притча 6, 20-21). Такі притчі несуть повчання про те, як слідкувати за чистотою душі, щоб було здорове тіло.

Новітня постмодерна людина сповідує інший принцип: якщо ти хочеш мати здорове тіло, то бери і займайся безпосередньо тілом; здорове тіло потрібно тренувати, воно не досягається через тренування душі. Прикладом може стати цитата з іншого травелогу М. Кідрука – *Подорож на Пуп Землі*: „[...] Ян – затаєний вегетаріанець. Він припинив вживати м’ясо ще у двадцять два, начитавшись якихось мудрованих книжок про правильне харчування. Крім того, він постійно бовтається в басейні, гасає до самих морозів на велосипеді, ходить у тренажерний зал, словом, спортсмен на всі руки і на всю голову. Ззовні ми з ним дещо схожі, щоправда, Ян трохи нижчий за мене і ширший у плечах. А ще у нього немислимо сині, мов у демона, очі. Вони неначе заправлені розведеним чорнилом для кулькових ручок. Його баньки палають над щоками, немов дві неонові лампочки, через що багато хто не вірить, що то природній колір Янових очей, а не підфарбовані лінзи. Широкий ніс, високий лоб та вічно розтягнутий в усміщці рот доповнюють доброзичливу мордюку мого компаньйона. На голові у нього стирчить на всі боки коротке русяве волосся, котре не знало гребінця, певно, від народження.

Наостанок, для того щоб остаточно сформувані перед вами образ мого товариша, вам необхідно також засвоїти, що: 1) Ян вільно володіє п’ятьма мовами (шведською, чеською, англійською, російською, польською); 2) є одним з небагатьох європейців, який розуміє анекдоти про Радянський Союз; 3) за один вечір

може випити п'ятнадцять пляшок пива; 4) до сьогодні неодружений, дітей не має” [Кідрук, 2010: 4].

Отож, ДУША в сучасного автора асоціюється з знаннями, інтелектом, розумом, комунікабельністю і немає ніяких згадок про людину на зразок: „тонкої душі натура”.

До речі, назва твору *Подорож на Пуп Землі* теж викликає ряд асоціацій. Не про Серце Землі пише автор, а про Пуп. Не про ядро Землі, а про центр Всесвіту. Не про основний орган людини, а про рубець.

Використовуючи *Словник української мови* за редакцією І. К. Білодіда, *Словник української мови* за редакцією Б. Грінченка, фразеологічні словники української мови, та *Практичний словник синонімів української мови* ми проаналізували семантику описів проявів тілесності у травелозі *На Зеландію!*. З'ясували, як автор фіксує процес формування думки і зародження умовиводів, наслідком яких є нові знання: „у моїй голові вигулькували питання” („раптово, швидко з'являтися звідки-небудь, з-за чогось” [Словник, 1970-1980, I: 381]); „в голові крутилися шматки незрозумілих ідей” („процес думання, мислення, міркування” [Білоноженко, 2003: 403]); „в моїй голові сформувалась дивна картинка” („набула рис завершеності, визначеності в результаті розвитку, змін [Словник, 1970-1980, X: 624]); „думки заторохтіли у голові” („дуже швидко з'явилися”); „в моїй голові бриніло” („утворювало дзвенячий протяжний звук, дзвеніло” [Словник, 1970-1980, I: 236]); „стерлися з голови” („перестали існувати, виявлятися; зникли, згладилися” [Словник, 1970-1980, IX: 701]), минулися, пройшли, забулися), „в макітрі крутнулася думка; прокрутив у голові півдюжини варіантів” („постійно думав про когось, щось” [Словник, 1970-1980, IV: 375], обдумував, відтворював); „у моїй голові промайнула думка” („пронестися в свідомості, уяві” [Словник, 1970-1980, VIII: 221]); „думкою, що зринула в моїй голові” („виникала, зародилася, постала, з'явилася” [Словник, 1970-1980, III: 704]); „ворушити мізками” („думати, мислити” [Ужченко, 1998: 99]), „згадувати, пригадувати, викликати в пам'яті” [Словник,

1970-1980, I: 743]; „проникає у мозок” („викликає які-небудь почуття, хвилює, зворушує” [Словник, 1970-1980, VIII: 241]; розумові здібності пов’язані з процесом міркування і розуміння).

Процес мислення проявляється (є видимим) через тілесність: „морщачи лоба” („робити зморшки, складки на обличчі” [Словник, 1970-1980, IV: 807], виконувати самостійно ряд складних мисленневих операцій).

Тілесність, яку як знак потрібно розтлумачувати, допомагає зрозуміти наміри людини: „мотали головами” („кивали, хитали” [Словник, 1970-1980, IV: 809] на знак погодження або заперечення); „метляючи над головою” („махали, щоб дати знак »Зверни увагу!«”); „приклав вказівний палець до вуст” („закликав кого-небудь до мовчання” [Словник, 1970-1980, VI: 25], повідомив про те, щоб зайвого не говорили, не виказати таємниці).

Американський дослідник мови тіла А. Піз виділяє функції міміки: емотивна – функція, яка виявляє почуття людини; комунікативна – функція передавання певної інформації й відображення міжособистісних взаємин; регулятивна – функція встановлення й підтримання контакту [Піз, 2000: 175].

М. Кідрук через описи проявів тілесності показує, як реалізується емотивна функція:

– здивування, захоплення, заздрощі: „роззявляли роти”; „рота не встиг роззявити”; „рот напіввідкритий”; „відваливши нижню щелепу до тротуару”; „очі вибалушилися, як у гекона” („широко розкрилися, витріщилися” [Словник, 1970-1980, I: 348], здивування, остовпіння [Словник, 1970-1980, I: 519]; геко́н - маленька ящірка [Словник, 1970-1980, XI: 675]); „виричавши очі” („дивитися широко розкривши очі” [Словник, 1970-1980, I: 478]); „не повірив власним вухам” („був надзвичайно здивованим, почувши що-небудь” [Ужченко, 1998: 24]);

– сором: „вуха відстовбурчені і горять”; „палають щоки та вуха”; „вуха і голова горіли червоним” („червоніли і ставали гарячим від приливу крові” [Словник, 1970-1980, II: 130], тому що

людина соромиться або говорить неправду чи зазнала невдачі в якій-небудь справі);

– страх, хвилювання, переживання, збудження: „учепившись руками” („міцно взятися руками за кого-, що-небудь” [Словник, 1970-1980, X: 553] внаслідок схвильованого стану); „руки сильно тремтіли” („тремтіння – посилене биття серця, прискорене пульсування крові, спричинене хвилюванням, переживанням” [Словник, 1970-1980, X: 243] чи переляком); „серце завмирає” („хвилюється від захоплення, переляку, тривоги і т. ін.” [Словник, 1970-1980, III: 53]; „гаряча кров ударила в обличчя” („перебування в стані сильного хвилювання, збудження і т. ін.” [Словник, 1970-1980, IV: 358]); „обличчя були похмурими” („поганий або сумний настрій, тяжкі переживання” [Словник, 1970-1980, VII: 452]); „вивергаючи блискавки з очей, аж із вух випирало”; „з моїх вух почала валити пара” („чітко проступає, є виразною” [Словник, 1970-1980, I: 451], проявляється назовні у великій кількості чи з великою силою); „страх у їх очах поступався місцем гніву” („вираження, прояв тривоги, неспокою” [Словник, 1970-1980, IX: 753]; „в моїх очах насторожило” („виразило напружено-уважний, тривожний стан” [Словник, 1970-1980, V: 202]), „в очах змішалися відчай і благаання”; „риси обличчя загострилися” („зовнішній вираз якогось почуття, настрою” [Словник, 1970-1980, VIII: 538]; „робилися більш витонченими, чутливішими, сприйнятливішими до чого-небудь, збуджувалися, посилювалися” [Словник, 1970-1980, III: 89]);

– переляк: „роти відчайдушно хапали повітря” („жадібно, із зусиллям вбирали, втягували в себе” [Словник, 1970-1980, XI: 19]); „ледь не наклав у штани”; „був блідим, враховуючи смагливий колір шкіри”; „жизки трусилися” („повністю охопили якісь почуття, переживання і т. ін.” [Словник, 1970-1980, II: 529]).

– емоції відчуття небезпеки: „починало кислотою розїдати нерви” („поступове нервування”); „нерви натягнуті” („сильне нервування”);

– знітитися: „не піднімаючи голови” („відчувати збентеження, ніяковіти від чого-небудь” [Словник, 1970-1980, III: 669], бути пригніченим); „втискаючи голову між пліч” („знітитися від почуття страху, сорому тощо” [Ужченко, 1998: 89]); „втискати за смаглу лисину в долоню” („із зусиллям уводити, впихати, поміщати у тісне місце” [Словник, 1970-1980, I: 773]; задуматися над чимось, занудьгувати або показати зниження інтересу до якоїсь теми чи проявити почуття сорому або страху);

– невдоволення, незадоволення, неприязнь: „скривлені роти” („неприродний вигляд обличчя, його рис; гримаса, яка виражає незадоволення, здивування” [Словник, 1970-1980, IX: 317]); „криво посміхнувся” („усміхатися неширо; глузливо, неприязно” [Словник, 1970-1980, IV: 340]; „брови насуплені” („низько опущені над очима при вираженні незадоволення, задумливості” [Словник, 1970-1980, V: 209]); „під серцем зашкребло” („охопило почуття гіркоти, суму, прикрості, незадоволення” [Словник, 1970-1980, XI: 482]);

– образа, досада, докори: „образа випікала очі” („в’їдливо дорікала” [Словник, 1970-1980, I: 452]); „на денці живота досі ниділа образа” („почуття гіркоти, досади” [Словник, 1970-1980, V: 561] душевної муки [Словник, 1970-1980, V: 409]; заділо, зачепило; залишилася думка про образу);

– сердитість: „щоки були ширшими за лоб”; „губи порепаються” („стан великого напруження”); „кричали в обличчя” („дуже голосно, надривно кричати; горлати, репетувати” [Словник, 1970-1980, IV: 353] при негативних емоціях); „шкіра довкола губ стислася в зморшки” („задумався або розсердився”); „очі почервоніли” („зробився темно-рожевим від припливу крові внаслідок роздратування чи гніву”); „ніздрі роздулись” („стали більшим, великим за розмахом, поширенням і т. ін.” [Словник, 1970-1980, VIII: 672] від негативних емоцій);

– злість, гнів, лють: „в очах проблискувала злість” („злоба, почуття недоброзичливості” [Словник, 1970-1980, VIII: 122; III: 595]); „злі очі” („сповнені злості, гніву, ворожнечі” [Словник,

1970-1980, III: 592]); „з налитими кров'ю очима” („червоними від злості, напруження і т. ін.” [Словник, 1970-1980, V: 118]); „вивергаючи блискавки з очей” („поглядом виражати гнів, обурення, незадоволення; сердито дивитися”) [Ужченко, 1998: 119]); „до скреготу в зубах” („страшенна лють” [Словник, 1970-1980, IX: 314]); „у грудях, немов сухий хмиз, спалахнула злість” („раптово проймається сильним почуттям” [Словник, 1970-1980, IX: 485] злості);

– егоїзм: „думаючи тільки про свою шкуру” („підкуватися про власні інтереси” [Ужченко, 1998: 199]; інстинкт самозбереження); „рятуйте свою шкуру самі” („дбайте самі тільки про себе”);

– насторога: „повитягували шиї” (зосереджений стан);

– витривалість: „мої щелепи стислися”; „зуби зціплені” („вияв великої витримки, стійкості, напруження всіх сил; не виявлення почуття гіркоти, незадоволення, обурення і т. ін.” [Словник, 1970-1980, III: 736]);

– вичікувальні емоції: „терпке посмокування в животі”; „голодні очі”;

– заспокоєння: „погамував серцебиття” („заспокоївся” [Словник, 1970-1980, II: 25], позбувся напруги);

– позбавлення неприємностей: „вितягти мою гепу з...” („вирішити неприємності”); „шию не душать невидимі руки” („не мучать проблеми, не діють гнітюче, не створюють важкого настрою” [Словник, 1970-1980, II: 448; V: 257]);

– недовіра, пересвідчення: „перевіряючи на зуб” („оглядати, досліджувати, з'ясувати що-небудь” [Словник, 1970-1980, VI: 145]); „бачити їх своїми очима”; „на власні очі” („самому спостерігати кого-, що-небудь, бути очевидцем чогось” [Словник, 1970-1980, I: 114]);

– радість, задоволення: „розплився у посмішці” („раптово виразив радість, добрий настій” [Словник, 1970-1980, VIII: 725]); „посмішка не сходила з лиця” („постійно була помітна, не зникала” [Словник, 1970-1980, IX: 895]); „щоки розтягнулися”

(від посмішки, від задоволення); „задоволено мружачись”; „обличчя світилися радісним піднесенням (радісні емоції), радо замахали руками”; „плескали в долоні” („виявляли радість; знак схвалення або вітання” [Словник, 1970-1980, VI: 576]); „тримаючись за ребра” („щиро сміятися з великою силою”); „ховаючи посмішку за кулаком” („приховувати сміх” [Словник, 1970-1980, IV: 389]); „набиватиму пузо” („досхочу їсти” [Словник, 1970-1980, VIII: 386]); отримуватиму задоволення); „повний шлунок” („багато їсти” [Словник, 1970-1980, V: 12]); „шлунок повний і мило воркоче” („отримане задоволення”);

– іронія: „глумлива усмішка” („глузування, кепкування, глум, знуцання” [Словник, 1970-1980, X: 491]);

– усвідомлення себе: „ти дірка у задниці” („пuste місце, ніщо” [Словник, 1970-1980, II: 307], ніхто);

– вибух емоцій: „в животі пекло від адреналіну” („вибух, сплеск емоцій”); „фірмове поколювання в задниці”; „булькання адреналіну в животі” („розтягнуте задоволення”);

– пасив, відмова, зневага: „руки складені перед собою” („переставати діяти, ставати пасивним” [Словник, 1970-1980, VIII: 899]; „опустивши руки між колін” („став бездіяльним або впав в розпач, в апатію” [Словник, 1970-1980, V: 734] або задумався чи сумнівається у чомусь); „тримаючи дулю в кишені” („відмовити надати якусь послугу або прийняти чийсь пропозицію; жест, який показує зневагу до співбесідника”);

– наполегливість: „вперся лобом” („наполягає на чомусь, стоїть на своєму” [Словник, 1970-1980, X: 459]);

– зовнішні прояви фізіологічних реакцій: „глитнув слину” („з жадобою дивився на що-небудь, прагнув з’їсти щось смачне, але недосяжне” [Словник, 1970-1980, IV: 205]); „в очах пощипувало” (симптом застуди); „на віях бриніли сльози” („блищати, виблискувати” [Словник, 1970-1980, I: 236]; людина плакала або хоче плакати від зворушення); „ноги не тримали” („втома, відчуття слабості” [Словник, 1970-1980, X: 260], переляк, хвилювання).

Через тілесність виявляється комунікативна і регулятивна функція:

– розгубленість, сумнів: „розвів руками” („рух рук у сторони, який вказує на важке або безвихідне становище, виражає здивування, розгубленість і т. ін.” [Словник, 1970-1980, VIII: 637]; „знижав плечима” („піднімав і опускав плечі на знак нерозуміння, здивування, зневаги” [Словник, 1970-1980, III: 662]; сумніви, розгубленість);

– зацікавлення, не зацікавлення, привернення уваги, спостереження: „висунули голови”; „дивлячись мені в очі” (допитливість, яка свідчить про те, що людина дуже зацікавлена в розмові. Хоча, тривалий зоровий контакт може говорити про те, що людина налякана і/або не довіряє. Недовгий зоровий контакт — людина стурбована і/або не зацікавлена в бесіді²); „вдивляючись в обличчя” („дуже пильно, уважно дивитися” [Словник, 1970-1980, I: 311], цікавитися або шукати підтримки); „ледь повернув голову” („не придав значення або щось загледів, зацікавився чи не зрозумів”); „спрямовував носа” („втручався в що-небудь” [Словник, 1970-1980, V: 426], намагався щось виявити, розвідати); „звів очі” („(на кого - що, куди) спрямував погляд, дивитися куди-небудь; (від кого - чого) переставав дивитися куди-небудь” [Словник, 1970-1980, V: 665]; побачив, помітив, намагався зрозуміти); „водив очима” („(по кому — чому) дивився, спрямовуючи зір то на один предмет, то на другий; (за ким) пильно стежив” [Словник, 1970-1980, I: 717], цікавився); „траплявся мені на очі” („випадково, несподівано привертало увагу”); „впадали у вічі”; „кидалися в очі” („привертали погляд” [Словник, 1970-1980, V: 672]); „смикнув мене за руку” („термосив, привертаючи увагу” [Словник, 1970-1980, IX: 403]); „краєм ока я помітив”; „краєм ока нагледів”; „краєм ока бачити” („не повертаючи обличчя до об’єкта, що знаходиться збоку, бачити його; побіжно, мигцем

---

² Див: Як читати чужі думки по очах? – Режим доступу: <http://health.unian.ua/worldnews/621018-yak-chitati-chuji-dumki-po-ochah.html> (dostep).

побачити, помітити” [Словник, 1970-1980, IV: 321]); „підморгнув” („звернув чію-небудь увагу, натякаючи на когось, щось або кепкуючи над кимсь, чимсь” [Словник, 1970-1980, VI: 458]);

– грубість: „грубо тицяю пальцем йому межі очі” („вказую на вади у неділікатній формі” [Словник, 1970-1980, V: 665], грубо доказую); „трусив перед моїм обличчям” („нервово, експресивно показував”);

– згадки: „постала перед очима” („побачив, стала на виду” [Словник, 1970-1980, V: 665]; згадалася);

– характеристика вербального процесу комунікації: „бурко-чучи під ніс” („говорити невиразно, неясно” [Словник, 1970-1980, I: 260] від незадоволення); „слова я кидав через плече” („говорив, казав що-небудь знехотя” [Словник, 1970-1980, IX: 367] або поспішаючи); „процідив крізь зуби” („вимовляв повільно, невиразно або знехотя” [Словник, 1970-1980, VIII: 344]; „голос був низьким, густим і тягучим” („який звучав грубо” [Словник, 1970-1980, V: 412], „повнозвучно” [Словник, 1970-1980, II: 199], „протяжно і повільно” [Словник, 1970-1980, X: 342]; так виявляється пиха і нетовариськість); „півтора десятки горлянок горлали” („порушували порядок; викрикували, галасували” [Словник, 1970-1980, II: 132]; були важливі невіршені питання);

– обман: „водили за носа” („манили обіцянками, обманювали” [Словник, 1970-1980, I: 717]); „потер очі” (жест, який вказує на брехню, так виявляється підсвідоме бажання сховатися від обману або від погляду людини, якій говориш неправду); „не дивитися в очі” („щось приховувати, не відверто, не відкрито” [Словник, 1970-1980, V: 665]); „неспокійні метушливі очі” („відсутність спокою, врівноваженості” [Словник, 1970-1980, IV: 694], щось приховується); „слизький погляд” („приховано щось небезпечне, двозначне, сумнівне” [Словник, 1970-1980, IX: 353], підступне); „затулив обличчя руками” („(на що) навмисно не помічав чого-небудь, залишав поза увагою; (кому чим) обманював кого-небудь, приховуючи істину” [Словник, 1970-1980, III: 363]);

– побачити правду, сказати правду: „розплющив очі” („кому, на що – допомагав правильно зрозуміти справжній стан чого-небудь” [Словник, 1970-1980, I: 114]); „ось так просто – прямо в лоб” („надто прямолінійно” [Словник, 1970-1980, IV: 535]), швидко сказати правду);

– звинувачення: „їхніх рук справа” („хтось винен у якихось діях”);

– вказівні жести і рухи: „тицяло в неї пальцем”; „грубо тияю пальцем йому межі очі” („відверто, неприховано вказую на чиїсь вади, роблю комусь зауваження в гострій, неделікатній формі. Примушую звернути увагу на щось”³); „показав рукою вперед” („у напрямі перед собою” [Словник, 1970-1980, I: 748]; знак: „До дії!” або „Дивись!”); „показавши великим пальцем за спину” („звернувши увагу на того, хто знаходиться позаду, так, щоб той не міг бачити або чути” [Словник, 1970-1980, VII: 11; IX: 504]); „приклав вказівний палець до вуст” („закликав до мовчання” [Словник, 1970-1980, VI: 25]; повідомив про те, щоб зайвого не говорили, не виказали таємниці, замовчали); „замахав рукою” („виражав зневіру, безнадійність; відмовлявся від когось, чогось; став байдужим до когось, чогось; примирився з чимось” [Словник, 1970-1980, IV: 654]; вказав, щоб швидше діяли); „шттовхнув мене у плече” („пхнув, кинув виклик, звернув увагу” [Словник, 1970-1980, VI: 579]); „смикнув мене за руку” („термосив, привертаючи увагу” [Словник, 1970-1980, IX: 403]).

– з’ясовувати стосунки, вирішувати силою питання: „отримує по морді” („ударяє кого-небудь по обличчю” [Словник, 1970-1980, IV: 801]); „від мордобою мене врятував Хасан” (від побиття).

Відношення героя до життя, проблем і ситуацій описано так:

– перешкода: „стояла у мене в горлі, мов риб’яча кістка” [Словник, 1970-1980, II: 132];

---

³ Див: Словники України он-лайн. – Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.

– контроль і перевага над ситуацією: „мав на руках усі кози-рі” („мав перевагу в чому-небудь” [Словник, 1970-1980, IV: 211]; „мав владу над кимось, чимось” [Словник, 1970-1980, X: 260]); „тримаєш небезпеку за горлянку” („переміг, здійснив силою вла-ду над небезпекою, поставив її у безвихідне становище” [Слов-ник, 1970-1980, X: 260]);

– користь: „грає мені на руку” („щось допомагає, сприяє” [Словник, 1970-1980, II: 159]);

– не мати підтримки: „не маючи за спиною нікого впливово-го” („не бути під чією-небудь опікою, чиймсь захистом, заступни-цтвом” [Словник, 1970-1980, IX: 504]);

– опора, підтримка: „спираючись плечима”; „обіпершись ліктем” („знаходити підтримку, допомогу”);

– сумлінно працювати: „не покладали рук” („невтомно пра-цювали весь час” [Словник, 1970-1980, VII: 132]);

– таємно: „за його спиною” („без відома, згоди, участі кого-небудь; таємно” [Словник, 1970-1980, IX: 504]; на других ролях);

– поспіх: „ледь не збив з ніг” („ударом, поштовхом ледь не змусив падати кого-небудь” [Словник, 1970-1980, III: 429]; по-спішав; ледь не втратив рівновагу); „висолопивши язика” („кло-потатися, робити що-небудь до знемоги” [Словник, 1970-1980, XI: 627], поспішати).

Ставлення до людей проявляється через поверхневі описи тіла, через „видимість”, „зовнішність”, не вникаючи у „сутність”:

– анатомальна характеристика людини з негативною коно-тацією, які свідчать про проблеми зі здоров'ям, про вагу і зріст: „з конічною головою” (акроцефалія, тобто форма голови, яка свід-чить про те, що розвиток черепа у людини відбувався аномаль-но в наслідок раннього зрощення декількох швів, що призвело до загального його зменшення), „котра, здавалося, росла просто з пліч; шиї у не було взагалі – комір теплої сорочки підпірав вуха” (товста, огрядна людина); „губи, товсті та огидні”; „голова хитала-ся на тонкій шиї” (дуже худа людина), „щічки обвисли” (втрати-ли пружність, еластичність після різкого схуднення); „опухлими

обличчями” (проблема з виведенням рідини з організму через неправильний режим дня (вечера перед сном, недолік сну, перетомта), поганий раціон харчування (дієти, прийом їжі «на бігу», нестача вітамінів) або захворювання (погана робота внутрішніх органів, алергічна реакція); „із запалених носових пазух сочився слиз” (риніт); „руки видавалися непропорційними, довгими і кутастими” (неправильні пропорції тіла); „з кривими ногами” (недолугий). „Тіло роздавалося донизу: щоки були ширшими за лоб, груди більшими за плечі, живіт іще більш тілистий, ніж груди” (невиразний, розпливчастий, безформний, занадто товстий); „тіло роздавалося донизу, гладуном; дорідний чоловіча, що за формою нагадував грушу” (здоровенний, кремезний, повний, гладкий, з непропорційними частинами тіла); „з здоровенним тубом; на грудях навіть крізь кофту було видно складки грузького жиру” (повний, гладкий); „гігантське черево”; „товста арабка”; „пухка єгиптянка”; „трохи одутлий араб”; „здоров’як”; „без зайвої ваги”; „глушта і задоволена морда”; „з пухкими пальцями”; „мого зросту”; „височенний”; „маленька єгиптянка”; „низькорослий сирієць”; „майже двометрового зросту”.

Проблема „Свого-Чужого” у мандрівній прозі є однією з основних. Сприйняття і оцінювання „Інших”, „Чужих” у травелозі М. Кідрука відбувається через порівняння себе з представниками сприйманої культури. Вказується або подібність, або відмінність, яка дозволяє читачеві краще пізнати не тільки інших людей, а й самого героя-мандрівника: „азіатської зовнішності” (відмінність); „підозрілої зовнішності” (суб’єктивне враження); „всі були на одне лице” (безликі, маса, загальна картинка, нема індивідів); „тобі з твоєю зовнішністю краще тепер...” (порівняння з іншими).

Інша, майже не змінна у мандрівній прозі, – проблема „зіткнення” культур проглядається через фіксацію індивідуальних рис характеру людей з інших країн: „шерехате волосся розтріпане” (нечепура); „з коричневими плямами від тютюну” (часто вживає тютюн); „гарячих головах” (запальна, нестримана лю-

дина [Ужченко, 1998: 30]; „з чорними, як оливки, очима” (дрібний хуліган; ініціативний, кидатися в крайнощі і намагається швидко позбавитися проблем); „інтелігентне, замріяне обличчя” („розумово розвинутий; освічений, культурний” [Словник, 1970-1980, IV: 36]); „обрезкле обличчя” („лице віддзеркалює багато страждань” [Словник, 1970-1980, V: 563]); „писок нагадував бешкетника котяру” („систематично порушує дисципліну, учасник, призвідник бешкету; сварливий, може здійснити непристойний вчинок, колотнечу, бучу, безчинство, розбій, насильство” [Словник, 1970-1980, I: 164]); „хитрувате і кругле, мов скворідка, лице”; „нігті були обрізані аж до м’яса”; „погризені нігті” (людина не контролює свої емоції); „скорчити грізну гримасу” (намагатися бути грізним); „по-арабськи волохатими долоньями” (неприємна людина); „карі очі блищали, як у п’яного” („людина з темно-брунатними очима не в змозі реально оцінити обставини” [Словник, 1970-1980, I: 199]); „спокусливі вигини тіла”; „була сліпуче красивою”; „молода, вродлива дівулька”; „струнка, засмагла” (людина, яка викликає симпатію); „високі, плечисті, по-воєнному акуратно підстрижені” (доглянуті, одноликі).

Автор через тілесність відчуває іншу людину, ясно бачить її інтереси, цілі, розпізнає емоційний стан – це допомагає йому збільшувати ефективність взаємодії з людьми, які його оточують, знаходити спільну мову чи досягати бажаних результатів:

– пихатість: „у зарозумілій посмішці [...]” („людини, яка поводиться гордовито, пихато, занадто самовпевнено, вважаючи себе у чому-небудь вищим від інших” [Словник, 1970-1980, III: 295]); „нижня [губа] вишнулася” („демонстрація крайнього презирства, образи, гніву, сердитості; пихи, зазнавання” [Словник, 1970-1980, II: 185]);

– корисливість: „обличчя зробилося підлабузницьким” (буде догоджати іншим заради власної користі);

– самовпевненість, велич, гординя: „солодкавий присмак влади на губах” (відчуття зверхності); „зміряв його удавано незворушним поглядом” („дивився удавано погордливо” [Словник,

1970-1980, I: 432]), хотів показати, що є міцною людиною); „заклавши ноги на сусідній стільчик” (поводитися зверхньо, само впевнено, нахабно, виявляти неповагу чи бути неввічливим). Демонстрація багатства і впливовості, забезпеченості: „з коштовним годинником »Омега« на зап'ястку; (з) золотими каблучками на пальцях лівої руки”.

Такі спостереження за іншими дозволяють мандрівникові краще пізнати свою екзистенцію і навколишній світ, навчають відчувати зміст, а не тільки бачити форму.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Проаналізувавши травелог *На Зеландію!* М. Кідрука ми виявили, що автор описує і фіксує тіло та прояви тілесності через призму негативної конотації. Мандрівник є суто тілесною людиною (тобто духовне не береться до уваги), а звідти: незадоволення, роздратування, напруженість, дискомфорт, переживання, зняковіня, збентеження, недовіра, страх і т.д. – ті тимчасові почуття і емоції, на які скеровує свою увагу автор і які проявляються у процесі тимчасової мандрівки.

Таким чином, М. Кідрук – мандрівник постмодерного ХХІ століття, описує тимчасову реакцію екзистенції одного конкретного мандрівника чи героїв, які зустрічаються під час його шляху, на різні спокуси, суєту суєт, марноту сучасного світу, але це лише фіксація і опис, на відміну від сквородинського учення, в якому мандрівник ХVІІІ століття радить відкинути зовнішні спокуси, тілесне, а піклуватись про духовний розвиток, внутрішнє, щоб бути щасливим і пізнавати глибину, суть життя, а не поверхню.

Література

Багалій Д., 1992, *Український мандрований філософ Григорій Сковорода*, [w:] *Електронна бібліотека „Чтиво”*, Київ. Електрон. аналог друк. вид.: режим доступу, http://chtyvo.org.ua/authors/Bahalii_Dmytro/Ukr_mandrovaniyi_filosof_Skovoroda/.

- Білоноженко В.М., Гнатюк І.С., Дятчук В.В. та ін., 2003, *Словник фразеологізмів української мови* / відповідальний ред. Винник В.О., Київ.
- Валенса Г., 2009, „Тіло” і „тілесність” у соціально-філософському контексті: термінологічні розвідки, [w:] *Філософські проблеми гуманітарних наук: зб. наук. пр.*, Київ, С. 186-191.
- Васьків М., 2013, *А чи побачив читач Мексику?*, „Синопис: текст, контекст, медіа”, Київ, № 3-4, http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2013_3-4_14.
- Калинюшко О.А., 2014, *Жанрові модифікації мравелогу в романі Ольги Токарчук „Бігуни”*, „Молодий вчений”, № 6(2), С. 88-92, [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_6\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_6(2)_26).
- Караванський С., 2000, *Практичний словник синонімів української мови: друге видання доповнене й опрацьоване*, Київ.
- Кідрук М., 2014, *На Зеландію!*, Харків.
- Кідрук М., 2010, *Подорож на Пуп Землі*, Київ, <https://unotices.com/book.php?id=132482&page=4>.
- Медведева Н.С., 2005, *Проблема співвідношення тілесності і соціальності в людині і суспільстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук*, Київ.
- Найдонова Г., 2008, *Проблема тілесності в психології та філософії*, [w:] *Філософія гуманітарного знання: раціональність і духовність. Матеріали наукової конференції 2-3 жовтня 2008 р.*, Чернівці.
- Пиз А., 2000, *Язык телодвижений: как читать мысли других людей по их жестам, перевод с английского Т. Новиков*, Москва.
- Сковорода Г., *Книжечка про читання Святого Письма, названа Жінка Лотова*, <http://homlib.com/read/skovoroda-gs/knijehka-pro-chitannya-svyatogo-pisma-nazvana-jinka-lotova>.
- Словарь української мови, 1907-1909*, за ред. Б.Д. Грінченка, т. 1-4, <http://hrinchenko.com/>.
- Словник української мови. В 11 т., 1970-1980*, за ред. І.К. Білодіда, Київ.

Ужченко В.Д., Ужченко Д.В., 1998, *Фразеологічний словник української мови*, Київ.

Cielesność jako sposób badania komunikacji egzystencjalnej w postmodernistycznym trawelogu Maksyma Kidruka *Na Zelandię!*

Streszczenie

W artykule przeanalizowano obrazy odbioru świata przez współczesnego podróżnika XXI wieku Maksyma Kidruka w porównaniu z odbiorem świata wędrownika z XVIII wieku Hryhorija Skovorody poprzez pryzmat opisu cielesności, będącej przejawem komunikacji egzystencjalnej.

Słowa kluczowe: ciało, cielesność, trawelog, wędrowna proza

Corporeality as a way of studying existential communication in the postmodern travelogue of Maxim Kidruk *In Zealand!*

Abstract

The article examines the vector of world perception of the modern traveler of the XXI century M. Kidruk in comparison with the worldview of the traveler of the XVIII century – H. Skovoroda through the prism of the description of corporeality, which is a manifestation of existential communication.

Key words: body, corporeality, travelogue, wandering prose

Телесность как способ изучения экзистенциальной коммуникации в постмодернистском травелогe Максима Кидрука *На Зеландию!*

Резюме

В статье рассматривается вектор мировосприятия современного путешественника XXI века Максима Кидрука в сравнении с мировосприятием путешественника XVIII века Григория Сковороды через призму описания телесности – проявления экзистенциальной коммуникации.

Ключевые слова: тело, телесность, травелог, проза путешествий

Informacje o autorze: Natalia Rozinkewycz, doktorantka Instytutu Filologii Kijowskiego Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki, pracownik Koledżu wspomnianej Uczelni. Krąg zainteresowań: literatura współczesna, proza ukraińska XXI wieku, teoria literatury.